

2. projekta "Ilgtspējas sociālā dimensija un sociālā inovācija" apakšprojekta 2. posma rezultāti

Galvenie izpildītāji:

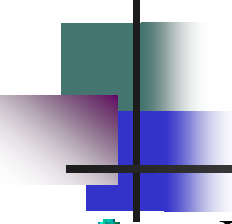
Ligita Melece, Agnese Krieviņa un Ieva Leimane

Ligita.melece@arei.lv

Agroresursu un ekonomikas institūts (AREI)

VPP SUSTINNO

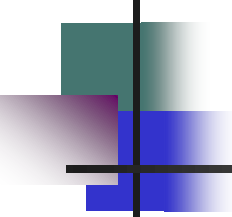
2.posma rezultātu publiskā apspriešana, LU 74. konference, Rīga, 10.03.2016.

Uzdevumi un rezultāti

- Esošo un potenciālo sociālo inovāciju veidu Latvijas lauku teritorijās izpēte, analizējot jaunākās pamatnostādnes par sociālo inovāciju definēšanu un izpratni, kā arī ar vides problēmu risināšanu saistītajām sociālajām inovācijām.
- Vietējo rīcības grupu (VRG) lomas un ietekmes izvērtējums ekonomiskās izaugsmes veicināšanā, reģionu attīstībā un sociālo problēmu risināšanā, analizējot LAP 2007-2013 programmas īstenotos projektus LEADER ietvaros.
- LEADER galveno projektu grupu, kas saistītas ar sabiedrības neformālo izglītošanu un apmācību, novērtējums, izmantojot LAD datu bāzes datus un īstenoto projektu aprakstus un rezultātus, t.sk. internetā pieejamo informāciju.

Sociālās, biznesa modeļa un eko
pakalpojumu jeb “zaļās”
inovācijas

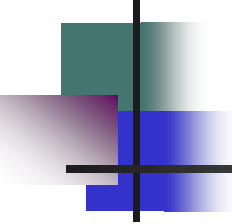

Sociālo inovāciju pamatnostādnes

Mūsdienu ekonomiskās sistēmas ir radījušas daudzas sarežģītas un neatliekamas sociālās problēmas, piemēram, energoefektivitāte un energodrošība, pārtikas nodrošinājums, nevienlīdzība, pieaugošais nabadzības līmenis, nestabila ekonomika, ilgtermiņa bezdarbs, klimata pārmaiņas, vides degradācija, globalizācija u.tml.

Arvien pieaug neatbilstība starp ekonomisko izaugsmi un sociālo labklājību.

Sociālās inovācijas ir nepieciešamas, lai sekmīgi risinātu sociālās, ekonomiskās, politiskās un vides problēmas.

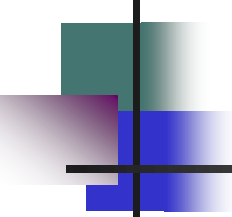
Dažādie sociālo inovāciju līmeņi

● Sociālās – pamatlīmeņa sociālās inovācijas, kas reaģē uz neatliekamām sociālajām vajadzībām, kuras nereglamentē tirgus, un ir vērstas uz neaizsargātām jeb jutīgām sabiedrības grupām;

● Sabiedrības - plašāka līmeņa inovācijas, kas risina sabiedrības izaicinājumus un problēmas, kur robežas starp sociālo un ekonomisko aspektu ir neskaidras, un tās vērstas uz sabiedrību kopumā;

● Sistēmiskās - sistēmiskais veids, kas ir saistīts ar būtiskām pārmaiņām:

- attieksmes un vērtību;
- stratēģiju un politiku;
- organizatorisko struktūru un procesu;
- piegādes sistēmu un pakalpojumu.

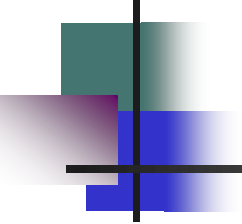

Sociālās inovācijas lauku teritorijās

Sociālās inovācijas tiek vērtētas kā būtiska lauksaimniecības sektora un lauku inovāciju sastāvdaļa, kas sniedz kopējus sociālus un ekonomiskus ieguvumus.

Sociālās inovācijas aptver ir plašāku jomu nekā vienkāršo sociālo vajadzību apmierināšanu:

- energodrošība, energoefektivitāte;
- pārtikas nodrošinājums;
- pieaugošā nevienlīdzība, nabadzības līmenis un ilgtermiņa bezdarbs;
- klimata pārmaiņas;
- vides degradācija;
- veselības un sociālā aprūpe;
- izglītība u.tml.

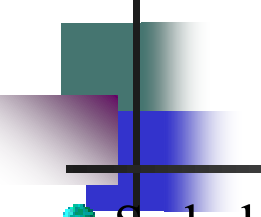

Sociālās inovācijas Latvijas lauku teritorijās

• Vietējās pārtikas ķēdes jeb īsās pārtikas ķēdes (t. sk. sabiedrības atbalstīta lauksaimniecība).

Ieguvumi:

- bioloģiskā daudzveidība;
- vides ieguvumi;
- veselīgāks uzturs;
- sadarbība un kooperācija;
- izglītošana.

Tiešās pirkšanās pulciņi

● Sadarbība, tīklojuma, sabiedrības saliedēšana un sociālā kapitāla veidošana

- Kustības ētika sevī ietver ne tikai produktu pirkšanu, bet arī draudzīgu attiecību uzturēšanu ar zemniekiem, regulāras tikšanās piegādes dienās un ciemošanās vai talkošana saimniecībās.

- Tiek sniegts atbalsts bioloģiskajiem lauksaimniekiem, kas dod paļāvību, ka darbs ir sabiedrībai vajadzīgs un tiek novērtēts.

● Apkārtējās vides un dabas saudzēšana

- Tiešās pirkšanas pulciņi veicina videi draudzīgāku pārtikas patēriņu, tiešā un netiešā veidā izglīto dalībniekus par pārtikas radītajām vides ietekmēm.

- Iepirkšanās modelis atbalsta vietējo, bioloģisko daudzveidību, mazina “pārtikas jūdzes”, iepakojuma patēriņu (notiek organizēta taras atgriešana, zemnieki tiek izglītoti par videi draudzīgām iepakojuma alternatīvām), kā arī mazina pārtikas atkritumu apjomus, jo pirkumi netiek veikti impulsīvi, tiek novērtēta to augstvērtīgā izcelsme.

Sociālo inovāciju aspekti tiešās iepirkšanās pulciņu attīstībā

IESAISTOTIES TIEŠĀS PIRKŠANAS PULCIŅĀ:

sākuši ēst daudz vairāk
bioloģisko pārtiku

sākuši ēst daudz vairāk
vietējo pārtiku

sākuši veikt pārtikas iepirkumus
retāk un lielākoties iepirkt
uzreiz visai nedēļai

sākuši ēst daudz
vairāk sezonāli

Sociālo inovāciju aspekti tiešās iepirkšanās pulciņu attīstībā

65% LĪDZ TIEŠĀS PIRKŠANAS
PULCIŅAM

nokļūst ar kājām,

velosipēdu vai

sabiedrisko
transportu

Sociālo inovāciju aspekti tiešās iepirkšanās pulciņu attīstībā

Avots: <http://tiesapirksana.lv/personigi-ediens/jaunumi>

Sociālo inovāciju aspekti tiešās iepirkšanās pulciņu attīstībā

CITAS VIDEI DRAUDZĪGAS RĪCĪBAS, KURAS VEIC TIEŠĀS PIRKŠANAS PULCIŅA DALĪBNIEKI:

76% izmanto auduma iepirkumu maisiņu

75% lieto videi draudzīgus sadzīves tīrīšanas līdzekļus

55% remontē un lieto lietas atkārtoti

54% šķiro atkritumus (un izmet tos šķirošanas konteineros)

44% ir savs mazdārziņš

33% nebrauc vai minimāli izmanto automašīnu

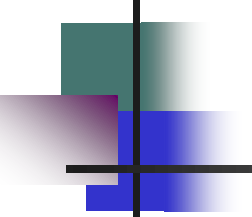

33% kompostē pārtikas atkritumus

12% dzīvo energoefektīvā ēkā

Vietējās rīcības grupas (VRG)
un LEADER projekti lauku
attīstībai

Vietējo rīcības grupu loma reģionālās attīstības un sociālo problēmu risināšanā Latvijā

- LEADER projektu ekonomisko aspektu analīze Latvijā

Aktualitāte:

- Darba vietu pieejamība un iespēja gūt ienākumus tuvu dzīves vietai ir nozīmīgs teritorijas apdzīvotības priekšnoteikums.
- Būtiskākais avots teritoriālās attīstības finansēšanai ir ES fondi.
- Latvijas Lauku attīstības programmā 2014 – 2020.gadam uzsvērtā LEADER pieejas īstenošanas loma šādu sociālekonomisko problēmu risināšanā:
 - lauku teritoriju apdzīvotības saglabāšana;
 - dzīves līmeņa paaugstināšana, nodrošinot nodarbinātību un pakalpojumu pieejamību;
 - iedzīvotāju sociālās aktivitātes veicināšana, tai skaitā, izglītības, kultūras, sporta un atpūtas jomās.

VRG skaits un izvietojums

Latvijā LAP 2007-2013 ietvaros
LEADER pieeju īsteno 40 VRG

LAP 2007-2013 ietvaros LEADER
projektiem Latvijā bijis pieejams
publiskais finansējums 39,2 milj. EUR

Avots: LLKC, Lauku tīkls

LEADER projektu tematiskais grupējums

- **Lauku ekonomika** - *projekti, kas tiešā veidā saistīti ar uzņēmējdarbību, uzņēmējdarbībai nepieciešamās infrastruktūras attīstību, uzņēmējdarbībai noderīgu konsultāciju un apmācību pieejamību*
 - uzņēmējdarbība
 - sociālā uzņēmējdarbība
 - **uzņēmējdarbības veicināšana**
- **Sabiedrības attīstība un izaugsme** - *projekti, kas vērsti uz cilvēka garīgo un fizisko spēju attīstību, tostarp tam nepieciešamās infrastruktūras un aprīkojuma attīstību*
 - **sabiedrības attīstība**
 - **pašdarbība**
- **Lauku infrastruktūra un pamata pakalpojumi** - *projekti, kas vērsti uz iedzīvotāju dzīves apstākļu un apkārtējās vides pievilcības uzlabošanu*
 - lauku infrastruktūra un pamata pakalpojumi
 - veselības aprūpe un sociālie pakalpojumi
 - **vide atpūtai**
 - **kultūras un vēstures mantojuma saglabāšana**

**Zināšanu vairošana, pievilcīgs
un saturīgs brīvais laiks**

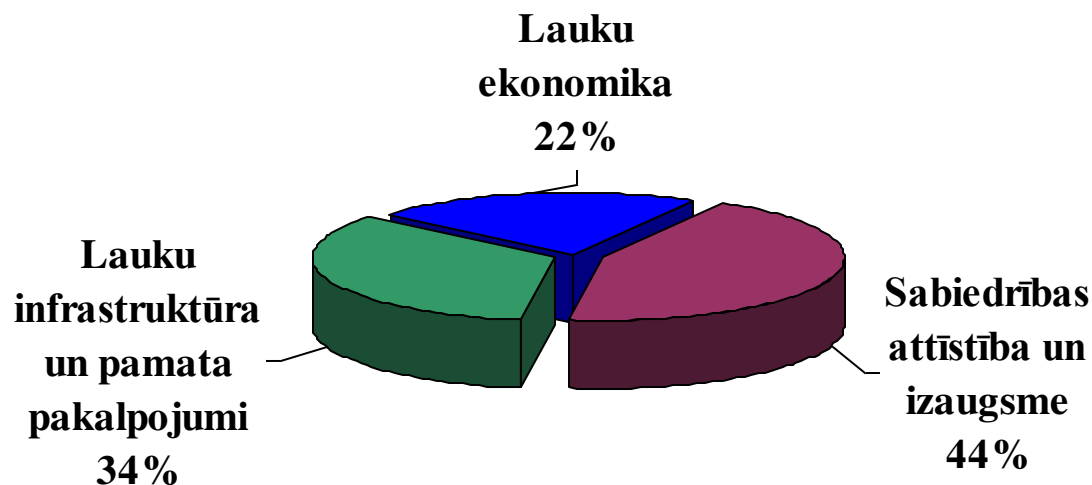
LEADER apstiprinātie projekti, publiskā finansējuma apjoms un vidējais projekta finansējums pa tematiskajām grupām

(LAP 2007-2013 4.1.1.+4.1.3.pas.)

Tematiskās grupas	Apstiprinātie projekti, %	Publiskais finansējums, %	Publiskais finansējums/projekts, tūkst. EUR
Sabiedrības attīstība un izaugsme	44	42	8.2
sabiedrības attīstība	33	34	8.8
pašdarbība	11	8	6.5
Lauku infrastruktūra un pamata pakalpojumi	34	40	9.9
vide atpūtai	12	15	10.5
kultūras un vēstures mantojuma saglabāšana	6	6	9.8
Lauku ekonomika	22	18	6.8
Kopā	100	100	8.5

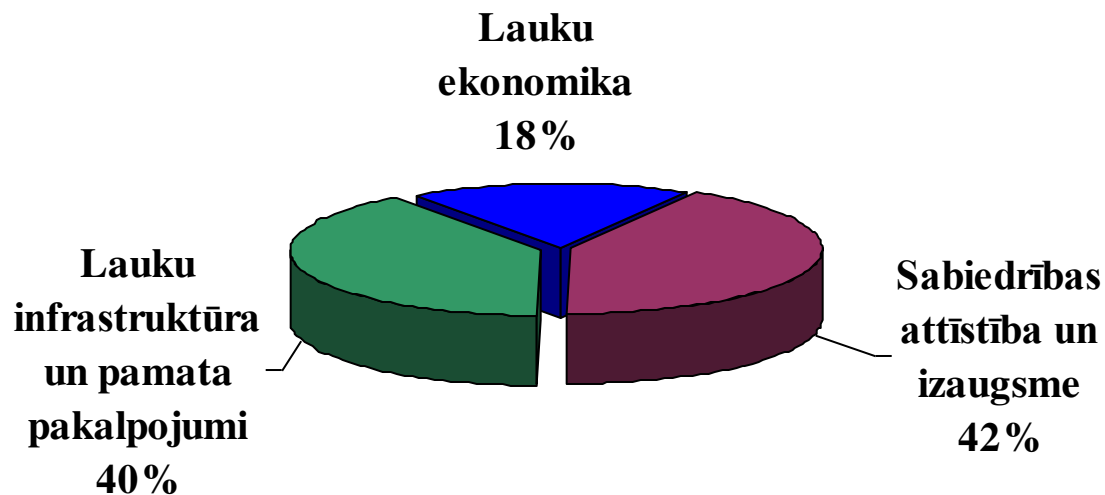
Avots: pēc LAD datiem

LEADER apstiprināto projektu īpatsvars pa tematiskajām grupām (LAP 2007-2013 4.1.1.+4.1.3.pas.)

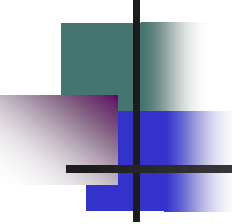

Avots: pēc LAD datiem

LEADER publiskā finansējuma struktūra pa tematiskajām grupām (LAP 2007-2013 4.1.1.+4.1.3.pas.)

Avots: pēc LAD datiem

Īstenoto LEADER projektu pašsvars pa tematiskajām grupām aptaujātajās VRG

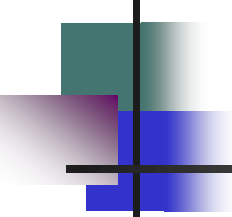
(LAP 2007-2013 4.1.1.+4.1.3.pas.)

Tematiskās apakšgrupas	Pašsvars, %
Uzņēmējdarbība	45
Uzņēmējdarbības veicināšana	22
Sabiedrības attīstība	33
Pašdarbība	29
Lauku infrastruktūra	47
Sociālie pakalpojumi un veselības aprūpe	41
Vide atpūtai	32
Kultūrvēstures mantojuma saglabāšana	27
Vidēji	36

Pašsvars - norāda uz to projektu īpatsvaru kopējā apjomā, kuri tiktu īstenoti pilnā apmērā arī bez publiskā finansējuma.

Projektu pašsvars ne tikai ļauj spriest par atbalsta lomu, bet norāda arī uz novitātes līmeni projektos (*Ekosgen, 2011*).

Latvijas situācijā augstāks projektu pašsvars papildus varētu norādīt arī uz projekta saistību ar iedzīvotāju un uzņēmēju pamatvajadzību risināšanu.

LEADER ietvaros iegādāto iekārtu, materiālu un pakalpojumu izcelsme pa projektu tematiskajām grupām

Tematiskās apakšgrupas	Latvijas izcelsme (%)	Ārvalstu izcelsme (%)
Uzņēmējdarbība	37	63
Uzņēmējdarbības veicināšana	47	53
Sabiedrības attīstība	50	50
Pašdarbība	77	23
Lauku infrastruktūra	51	49
Sociālie pakalpojumi un veselības aprūpe	54	46
Vide atpūtai	73	27
Kultūrvēstures mantojuma saglabāšana	66	34
Vidēji	53	47

Avots: LEADER projektu iesniegumu izlases veida analīzes rezultāti

Projektu piemēri: pašdarbība

- Projekts: Tautas tērpu iegāde Gaigalavas jauniešu deju kolektīvam „Krēslīte”

- etnogrāfisko tautas tērpu izveide jauniešu deju kolektīvam

Projektu piemēri: pašdarbība

● Projekts: Tautas tērps - mana rota

- dažādu novadu etnogrāfiski pareizu tautas tērpu izveide

Projektu piemēri: pašdarbība

● Projekts: Pūtēju orķestra “Ikšķile” izveide

- pūtēju orķestra inventāra iegāde

Projektu piemēri: sabiedrības attīstība

- Projekts: MX Ādaži bērnu un jauniešu moto apmācības pulciņa izveide

- iegādāti krosa motocikli
- izveidots bezmaksas moto pulciņš

Projektu piemēri: sabiedrības attīstība

● Projekts: IDEA musicHouse

- izveidota mūzikas studija ar profesionāliem mūzikas instrumentiem
- iespēja jauniešiem apgūt mūzikas pamatus, mūzikas instrumenti spēli, veidot savas grupas, ierakstīt mūziku, tāpat arī organizēt vietējos izklaides pasākumus

Projektu piemēri: sabiedrības attīstība

● Projekts: Zaļā klase “Saukas dabas parkā”

- zaļās klases uz slēpēm, riteņiem, teltī

Projektu piemēri: **uzņēmējdarbības veicināšana**

● Projekts: Vecās pirts noslēpumi

- aprīkojuma iegāde radošajai darbnīcai - ziepju un kosmētikas izgatavošanai

Projektu piemēri: **uzņēmējdarbības veicināšana**

● Projekts: Vietējās produkcijas pārstrādes punkts

- žāvējamās kameras un sulu spiedes iekārtu iegāde

Projektu piemēri: uzņēmējdarbības veicināšana

● Projekts: Amatniecības apmācības sabiedriskais centrs

■ centra rekonstrukcija

Projektu piemēri: **vide atpūtai**

● Projekts: Daudzfunkcionālas bērnu rotaļu infrastruktūras izveidošana Cīravā

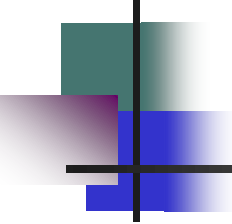
- uzstādīti 11 spēļu un rotaļu pilsētiņas elementi
- nodrošināti estētiskie un sensorie aspekti - skaisti un krāsaini
- teritorija ir iežogota, bet atvērta visiem bērniem

Projektu piemēri: kultūras un vēstures mantojuma saglabāšana

Projekts: Dagdas novada kultūrvēsturiskās attīstības liecību savākšana un papildināmas mobilas ekspozīcijas izveidošana

- foto aprīkojuma, video kameras, video projektora un ekrāna, metāla detektora iegāde

Paldies par uzmanību!

SUSTINNO